

CHARAKTERISTIKY VNÍMANIA

1. Nadsubmatívnosť – celok je viac ako len suma jeho častí (napr. Dávidova hviezda, nie dva trojuholníky)

2. Transpozícia – predmety vnímame ako tie isté, aj keď sú v inej podobe (napr. pieseň v inej tónine)

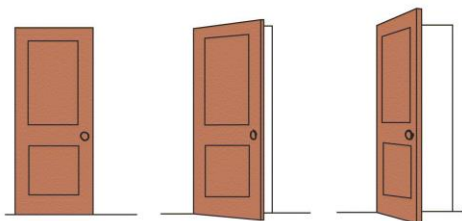
3. Centrícia – objekt (figúru) odlišujeme od pozadia

4. Apercepcia – vplyv minulej skúsenosti na vnímanie, čím máme viac vedomostí, tým bohatší máme obsah vnemov (napr. človek, ktorého zaujímajú autá, si na cestách všíma a rozoznáva viac značiek, viac detailov ako človek, ktorý sa o autá nezaujíma)

5. Konštantnosť – predmet vnímame ako ten istý, bez ohľadu na to, z ktorej strany, v akej vzdialenosti, v akom osvetlení ho vnímame (napr. dvere v rôznych polohách)

Konštanta tvaru

- objekt, ktorý pozorujeme z rôznych uhlov, vrhá na sieťnicu obrazce rôznych tvarov, ale aj napriek tomu ho rozpoznávame ako stále ten istý objekt. napr. otvárajúce sa dvere predstavujú zmenu ich obrazu na sieťnici, no my napriek tomu vnímame dvere stále v ich tvare, vieme, že sú obdĺžnikové.

Konštanta jasu a farby

- napr. napriek meniacim sa odtieňom oranžovej, žltej a zelenej, ktoré vidíme na obrázku, vnímame každý druh ovocia ako stály – stále ide o pomaranč, citrón, avokádo, pretože objekty vnímame na základe ich kontextu.
- Ak však by ste pozreli na pomaranč tubou, farba by už nebola oranžová ale ovplyvnená osvetlením.

Konštanta veľkosti

- máme tendenciu vnímať objekty rovnakej veľkosti aj keď sa naša vzdialenosť od nich líši a ich obrazy na sietnici líšia.
- Vzdialenejšie objekty totiž vytvárajú na sietnici menšie obrazy ako bližšie predmety, ale náš mozog veľkosť upraví (zmenší alebo zväčší).
- Pomáha nám chápať, že aj keď človek sa vzdďaľuje, v skutočnosti sa nezmenšuje. Napr. dajte si mincu/pero 30 cm pred seba a následne na dĺžku paže. Zdá sa vám obraz pera menší? Nie. V skutočnosti však je obraz pera na sietnici, ktorý je od nás vzdialený 60 cm dvakrát menší než keď je pero vzdialené 30cm (pozri obrátok pri veľkosti objektu na sietnici, kľúče na vnímanie hĺbky).

GEOMETRICKO-OPTICKÉ KLAMY

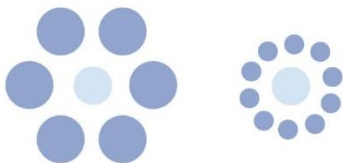
Ide o skreslené vnemy, ilúzie, kedy podnety pôsobiace na naše zmysly sú vnímané nesprávne. „Chyba“ nastáva v interpretácii podnetu v príslušnej časti mozgu. Klamy môžu byť statické a dynamické. Klamlivé vnemy možno pozorovať v súvislosti so všetkými zmyslami (sluchové, čuchové, haptické).

Statické G-O klamy:

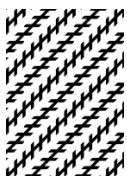
- a) Precenenie hornej časti obrázku

- b) Pôsobenie kontrastu (Ebbinghausov klam)

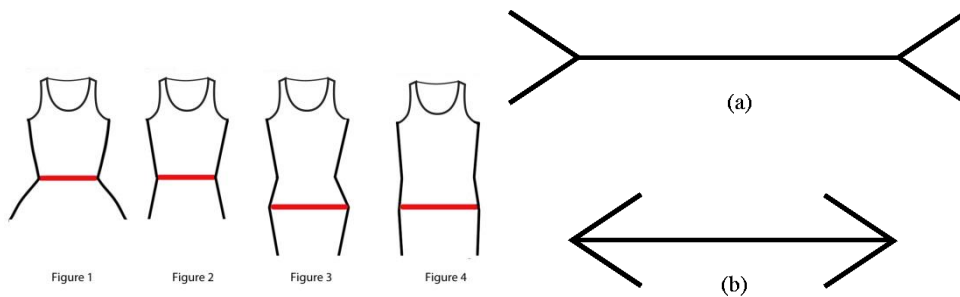

- c) Zdanlivé prerušenie smeru čiar vplyvom iných čiar

Dynamické geometricko-optické klamy – pri pohybe figúry:

Muller-Lyerova ilúzia

NASTAVENIE VNÍMANIA

- **Vplyv očakávania a kontextu** (čísla máme tendenciu čítať ako písmená ak sú v kontexte čísel a naopak)
- **Vplyv minulej skúsenosti** („zvláštne“ karty vnímame ako bežné)
- **Vplyv motivácie** (hladné osoby vnímajú obrázky jedla ako žiarivejšie než ostatné obrázky)
- **Vplyv emócií** (tabuizované slová rozpoznávame pomalšie než slová bez citového zafarbenia)
- **Vplyv sociálnych rozdielov** (chudobné deti vnímali mince väčšej hodnoty ako väčšie)
- **Vplyv osobnosti** (introverti sú zrakovo citlivejší než extroverti, pri väčšej rýchlosti predkladania slov pomocou tachistoskopu poznávali osoby častejšie slová, ktoré súviseli s ich osobnými hodnotami)
- **Vplyv kultúry** (africké kmene menej náchylné na vertikálne klamy- nežijú v „pravouhlom svete“), Kontext ovplyvnený kultúrou ovplyvňuje to, čo vnímame. Západná kultúra vidí na obrázku rodinu v dome, africké kmene vidia ako sedia pod stromom a žena nesedí pod oknom ale má na hlave box.

Cultural Context

Context instilled by culture also alters perception.

To an East African, the woman sitting is balancing a metal box on her head, while the family is sitting under a tree. 50

- Napr. Segall po rozsiahlom výskume zistili, že Afričania a Filipínci sú v porovnaní s Európanmi menej náchylní na muller-lyerovu ilúziu. Nežijú totiž v pravouhlom svete a preto ich nevnímajú ako vodítka na vnímanie hĺbky.
- Ďalej zistili, že Pygmejovia nemajú konštantnosť veľkosti, pravdepodobne preto, že žijú v pralesoch bez otvoreného priestoru, ktorý je potrebný, aby sa táto schopnosť rozvinula. Napr. keď ich dovedli na otvorenú pláň, stádo bizónov v diaľke nazvali „zvláštnym hmyzom“ a nespoznávali ho a boli prekvapení, keď ho uvideli zblízka.